Cercetarea siturilor din epoca fierului în regiunea Nistrului Mijlociu: probleme şi perspective[1]

Mihail BĂŢ

Ca urmare a prospecţiunilor şi cercetărilor arheologice, începute încă anii '40 ai secolului trecut, în regiunea Nistrului Mijlociu au fost indentificate circa 159 situri, care provin din epoca fierului.

Astfel, culturii Cozia-Saharna (sf. sec. XI - înc. sec. VIII a. Chr.), considerată una din cele mai timpurii culturi a epocii fierului din această regiune, actualmente îi pot fi atribuite circa 49 de situri, dintre care: două fortificaţii, 38 aşezări deschise şi nouă necropole.

Pentru perioada următoare – cultura Basarabi-Şoldăneşti (sec. VIII - înc. sec. VII a. Chr.) – numărul monumentelor arheologice cunoscute este mult mai redus – 12 (dintre care 10 aşezări şi două necropole).

Începând cu aşa-numita perioadă traco-getică (sec. VII/VI-III a. Chr.), numărul siturilor arheologice din partea de sud a bazinului Nistrului Mijlociu creşte simţitor, apogeul fiind atins în secolele IV-III a. Chr., de când datează 37 fortificaţii şi circa 61 aşezări civile.

Cercetarea siturilor din epoca fierului în regiunea Nistrului Mijlociu este îngreunată de faptul, că majoritatea materialelor arheologice provenite din săpăturile din anii '40-'60 nu sunt sistematizate, ceea ce împiedică accesul la ele. De asemenea, există o serie de carenţe în baza documentară, cum ar fi: starea incompletă a rapoartelor de săpătură (Ţareuca, Ţahnăuţi etc.) sau chiar lipsa acestora (Saharna I); localizarea eronată a siturilor (Stohnaia, Horodişte etc.).

În condiţiile actuale, când arheologii au la dispoziţie mai multe metode moderne de cercetare, a devenit posibilă a reevaluare a situaţiei arheologice din regiunea Nistrului Mijlociu. Astfel, perspectivele cercetării acestui spaţiu, reies din caracterul interdisciplinar al demersului arheologic contemporan:

[1] Comunicarea a fost realizată în cadrul Proiectului instituţional 15.817.06.20F „*Centre rezidenţiale şi aşezări rurale din silvostepa pruto-nistreană în mileniul I a. Chr. - prima jumătate a mileniului I p. Chr.*"

- efectuarea de noi periegheze;
- localizarea GPS şi cartarea siturilor;
- lărgirea bazei de date fotografice (de teren, UAV);
- realizarea unor sondaje arheologice la siturile cunoscute doar ca urmare a observaţiilor de teren;
- prospectarea geo-fizică (Buciuşca, Horodişte „La Cot", Horodişte „La Şanţ" etc.);
- vectorizarea hărţii topografice (1:25000) şi generarea modelelor digitale ale terenului;
- utilizarea aplicaţiilor GIS (Google Earth Pro, Global Mapper, ArcGIS etc.) şi a analizelor geostatistice (viewshed analysis, cost surface analysis etc.);
- implicarea metodelor noi de datare absolută (termoluminiscenţă etc.);
- cercetarea interdisciplinară (geomorfologie, pedologie, arheozoologie, antropologie, paleoetnobotanică etc.)
- etc.

Aceste „noi" direcţii, de rând cu cercetarea arheologică tradiţională, vor oferi noi informaţii pentru o mai bună înţelegere a gestionării teritoriului de către comunităţile umane, a relaţiilor dintre aşezări şi/sau grupuri de aşezări, dar şi a evoluţiei sincronice şi diacronice ale fenomenelor culturale din această regiune.